

Fonteinkerk, 30 augustus 2020
Lezing: Mattheüs 17:1-3 en 14-20

Afgelopen maandag was ik bij een pastorale vergadering, en daar opende een van de ouderlingen de bijeenkomst met een bezinning, een verhalend gebed. Het ging als volgt:

*God, vandaag zei mijn dochter van twee heel beslist: "Klaar!"
Haar tekening van drie strepen rode wasco
sprong van een verder wit A3.
Ik antwoordde: "Wat mooi! Wat is het? Kun je niet nòg een kleurtje gebruiken?
Blauw of groen? Kijk: daar op het papier is nog heel veel te doen!"
Ze keek me aan; in een moment voelde ik haar medelijden.
"God, mijn moeder ziet het niet, wat het is en hoe iets af kan zijn."
Even schudde ze haar hoofd, keek nog eens naar haar tekening.
Ze fronste haar wenkbrauwen nog wat dieper.
Beslist keek ze mij nog eens aan: "Nee, klaar!"
God, ik bid U: "Geef me over aan dit moment,
om de dingen te laten zijn zoals ze zijn, niet zoals ik ze wil..."*

We vonden het allemaal een prachtig gebed. Op de terugweg naar huis dacht ik er nog wat verder over na. Ik verbond het gebed met onze kerkdiensten. Want in deze maanden gaan die kerkdiensten niet zoals wij willen dat ze gaan. We mogen niet zingen, niet naast elkaar zitten, en bij slecht weer niet eens koffiedrinken. Dat ervaren wij als een kale, kille bedoening. Dus wij piekeren ons suf over de vraag of wij het wat gezelliger, warmer, hartelijker zouden kunnen maken. Met dat gebed in mijn hoofd kwam ik tot het inzicht: "Die kerkdiensten zijn af. Natuurlijk zouden we hier of daar nog wat kleuren en geuren en geluiden kunnen toevoegen, maar we doen wat nodig is en roeien met de riemen die we hebben. Het is wat het is, en het is klaar. Maar zouden we misschien toch niet hier of daar...? Nee, klaar!"

Al fietsend begon ik het gebed ook op mijzelf toe te passen. Want nu er vrijwel geen vergadering meer doorgaat, zou ik wat meer tijd kunnen besteden aan mijn eigen ontwikkeling en ontplooiing. Misschien die cursus "Geestelijke leiding geven in crisistijd". Of anders die workshop "De zeven leerzame lessen van corona". Of die boeiende lezing van Maurice de Hond: "Waren aerosolen de veroorzakers van de Nijkerker Beroerten?" Moest ik mij niet diepgaand voorbereiden op de onzekere toekomst? Maar ik zei tegen mezelf: "Nee, Wim is voltooid, Wim is klaar. Het is wat het is; niets meer aan veranderen."

Jullie begrijpen dat ik thuiskwam in een opperbeste stemming, en in een zeldzame staat van innerlijke vrede. Maar toen ik mij die avond boog over de lezing van vandaag, was dat goede humeur snel voorbij. Het verhaal van de bezeten jongeman lijkt de schijnwerper te zetten op de menselijke onwil en onmacht: de leerlingen van Jezus zijn nog mijlenver verwijderd van wat ze eigenlijk zouden moeten en kunnen zijn. De vader van deze jongen had zijn kind bij de discipelen gebracht, maar die stonden machteloos. Jezus veegt zijn leerlingen flink de mantel uit: "Wat zijn jullie toch een ongelovig en dwars volk!" Ik hoor dat, en ik vraag mij angstig af: "Ben ik dan óók een ongelovig mens, als ik de zorgen van mijn vriend, de ziekte van mijn vader en de honger in de wereld niet kan verhelpen?" Jezus praat over een geloof dat bergen kan verzetten; wij kunnen nog niet eens een glas water verzetten. Zijn we dan geen waarde-loze christenen?

Het is niet meteen duidelijk wat er met deze jongeman aan de hand is. “Hij is maanziek,” zegt zijn vader. Dat verwijst naar een oud bijgeloof waarin de stand van de maan van invloed is op de psyche, de geest van een mens. Het Engelse woord “lunatic” (gek, gestoord) verwijst nog steeds naar dat oude bijgeloof: “luna” is het Latijnse woord voor “maan”. “Hij valt dikwijls in het vuur of in het water,” vertelt de vader erbij. Waren het misschien epileptische aanvallen? Of had de jongen stemmen in zijn hoofd die hem dwongen zichzelf te beschadigen en in gevaar te brengen? Jezus stuurt een “demon” uit de jongen weg; dat zou kunnen wijzen op een aanwezigheid of een stem die de jongen ongeluk bracht. Blijkbaar waren er momenten waarop de jongen “zichzelf niet was”, momenten waarop hij destructief gedrag vertoonde.

Voor ons als moderne mensen is het vervreemdend om over “demonen” en “onreine geesten” te lezen. Demonen waren voor de mensen in Jezus’ dagen een realiteit; bij ziekten, mislukkingen of ongelukken gaf men graag de schuld aan boze machten. In onze cultuur is deze manier van denken in het ongereede geraakt; een laatste restant ervan komen we tegen in griezelfilms. Dat neemt niet weg dat er ook in ons leven krachten zijn die ons verhinderen werkelijk te leven. Ook in onze tijd hebben vele mensen “stemmen in hun hoofd”, stemmen die de hoorder opdracht geven om zichzelf of anderen schade toe te brengen. Of denk aan de “spoken” van het verleden: trauma’s van misbruik en verwaarlozing, herinneringen aan oorlog en geweld, de woede die altijd onderdrukt moest worden, de angst die er nooit mocht zijn, het verdriet dat altijd ontkend en onverwerkt is gebleven... De boze geesten van het verleden staan vaak een echt contact met anderen of met onszelf in de weg. Maar ook in het heden zijn er krachten die jou bij jezelf vandaan trekken, zodat je niet meer “echt” kunt zijn.

Denk aan de verwachtingen van de mensen om je heen, de druk van de samenleving om je aan te passen aan mode en leefwijze, de manipulatie van de reclame, de onontkoombaarheid van het nieuws... Het zijn allemaal stemmen die jou wegtrekken bij jouw eigenlijke verlangens en behoeften, stemmen waar je soms “gestoord” van raakt. Je bent jezelf niet meer. De leerlingen kunnen dit verstoorde leven niet beter maken; ze zijn machteloos. Elders in het evangelie lezen we hoe de leerlingen ruzie maken: wie zal er naast Jezus mogen zitten, als die eenmaal koning van Israël is geworden? Blijkbaar dachten de leerlingen soms dat zij als volgelingen van Jezus heel wat voorstelden, dat zij in aanleg belangrijke en machtige mannen waren. Misschien hebben zij, bij het zien van de bezeten jongen en zijn vader, wel gedacht: “We laten deze stumpers wel eens even wat zien, we laten zien wat we kunnen!” Misschien was dat wel de fout van de leerlingen: dat ze het allemaal op eigen kracht hadden geprobeerd. Ze hadden nog niet in de gaten dat het op dit moment niet van hen, maar van Jezus afhangt. Vlak vóór dit genezingsverhaal vinden we het verhaal van de verheerlijking op de berg. Jezus gaat met drie leerlingen de berg op, waar Hij Mozes en Elia ontmoet. Dan verandert Jezus in een gestalte van licht; zijn gezicht straalt als de zon, Hij straalt hemelse energie en vrede uit.

Een mystiek moment, zó mooi en indrukwekkend dat je het als mens voor eeuwig vast zou willen houden. Dan klinkt daar ook een stem: “Dit is mijn geliefde Zoon; in Hem vind Ik vreugde. Luister naar Hem!” Volgens mij betekent dat: richt nu je volle aandacht op Jezus. Deze man gaat wáár maken wat Mozes en Elia al hebben gezegd en aangekondigd. Hij wordt, Hij is het licht van deze wereld; kijk goed naar Hem! Als je luistert naar zijn woorden, en als je kijkt naar zijn leven, dan zul je het Koninkrijk van God naderbij zien komen! Het draait nu allemaal om Jezus. Is het denkbaar, lieve mensen, dat wij dat aspect van het geloof keer op keer uit het oog verliezen? Wij denken altijd maar dat het van ons en van onze inzet afhangt. Wij moeten van onszelf oneindig veel: carrière maken, en eindeloos onszelf ontwikkelen en verbeteren, en de wereld een beetje beter maken, en de kerk overeind houden, en wat al niet meer. Vele stemmen in ons hoofd zwepen ons op tot nòg meer inzet, nòg meer

enthousiasme, nòg meer zinvolle activiteiten. En we voelen ons voortdurend gefrustreerd en schuldig, omdat we het lang niet allemaal voor elkaar krijgen. Het is nooit klaar, nooit af. Luister naar Hem, kijk naar het licht dat Jezus brengt. Zou ons leven niet veel lichter (minder zwaar EN minder donker) kunnen worden, als we weer beginnen te geloven dat het van Hem afhangt? Als we al die drukke stemmen eens tot zwijgen zouden brengen, om ons weer te concentreren op die ene Stem? We hoeven alleen maar in Hem te geloven, niet in onszelf. Er is in onze moderne samenleving een enorme honger naar rust en stilte, naar echtheid en verbondenheid. Volgens monnik en schrijver Anselm Grün bestaat er 'n "engel van de stilte", een heilzame kracht die ons naar de stilte in onszelf kan brengen, de ruimte waarin je vrij en werkelijk jezelf bent, waar niemand je pijn kan doen of macht over je heeft, de plaats waar God woont. En de filosoof Kierkegaard zei een keer dat hij, als hij dokter was, de mensen voortdurend zou aanraden: "Schep stilte en stilzwijgen!" Als onze ziel door het lawaai van de wereld verstopt is, niet meer ademen kan, is de stilte de enige weg naar genezing. Door de stilte wordt een nieuw luisteren mogelijk, naar de stem van anderen, van je eigen innerlijk, van God. Alleen in de stilte kan er iets nieuws, kan er nieuw leven ontstaan. Misschien begint daar, in de stilte van onze ziel, ons geloof te groeien als een mosterdzaadje. Misschien moeten we eerst onze eigen gewichtigheid loslaten om wonderlijke dingen te zien gebeuren.

Ik besluit met een lied van de Amerikaanse zangeres Lauren Daigle. In 2018 won zij een Grammy voor haar album "Look Up Child". Een veelbelovende zangeres! Maar zij beseft dat haar succes ook zomaar weer kan verdwijnen. In een interview zegt zij: "Toen ik het nummer "You Say" schreef, voelde ik mij verward. Als er van alle kanten aan mij wordt getrokken, als ik het succes ook zomaar weer kwijt kan raken, - waar ligt dan mijn zekerheid?" In het nummer "You Say" stelt zij de stemmen in haar hoofd tegenover de stem van God:

*Ik blijf vechten tegen de stemmen in mijn hoofd die zeggen dat ik niet genoeg ben,
al die leugens die mij vertellen dat ik nooit zal voldoen.
Ben ik méér dan de som van mijn successen en mislukkingen, van elke high en low?
Herinner mij eraan wie ik ben, want ik moet het weten.*

*U zegt dat ik geliefd ben, ook als ik niets meer kan voelen.
U zegt dat ik sterk ben, ook als ik denk dat ik een zwakkeling ben.
U zegt dat ik vastgehouden word, ook als ik tekortschiet.
En als ik nergens bij hoor, zegt U dat ik de uwe ben.
Ik geloof het: wat U van mij zegt, - ik geloof het!*

*Het enige dat nog telt, is wat U van mij denkt.
In U vind ik mijn waarde, in U vind ik mijn identiteit...*

Lauren Daigle laat horen dat we "klaar" zijn, dat we goed zijn zoals we zijn. Omdat God het zegt... Laten we daar dan maar "amen" tegen zeggen!

Link naar Lauren Daigle's "You say" op YouTube: <https://youtu.be/oZvKJl1kK8g>